

הלבנות מעֵשֶׁר שְׁנֵי וְנִטְע רִבְעֵי פָּרָק ג

א. האוכל מעֵשֶׁר שְׁנֵי בְּטֶמְאָה לֹקָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא-בַעֲרֹתִי מִמֶּנּוּ בְּטֶמְאָה" (דברים כו, יד) בֵּין שֶׁהַמַּעֲשֵׂר טֶמֶא וְהָאוֹכֵל טָהוֹר, בֵּין שֶׁהַמַּעֲשֵׂר טָהוֹר וְהָאוֹכֵל טֶמֶא: וְהוּא שִׂיאֲכַל אוֹתוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, קֹדֶם שִׁיפְדָּה שְׂאִינּוּ לֹקָה עַל אֲכִילָתוֹ בְּטֶמְאָה, אֲלֹא בִּמְקוֹם אֲכִילָתוֹ. אָבֵל אִם אָכְלוּ בְּטֶמְאָה חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת. וְאִפְלוּ לְהַדְלִיק בּוֹ אֶת הַנֵּר אַחֵר שֶׁנִּטְמָא אֲסוּר עַד שִׁיפְדָּה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא-בַעֲרֹתִי מִמֶּנּוּ בְּטֶמְאָה".

ב. כָּכֹר בְּאַרְנוֹ שֶׁהַמַּעֲשֵׂר שֶׁנִּטְמָא, אִפְלוּ בִירוּשָׁלַיִם פּוֹדִין אוֹתוֹ, וְיֹאכֵל; וְאוֹכְלִין אֶת דָּמִיו בְּטַהֲרָה, בְּתוֹרַת פְּרוֹת מַעֲשֵׂר כִּמוֹ שִׁיתְּבָאֵר. אִפְלוּ נִטְמָאוּ הַפְּרוֹת כָּלֵן כִּשְׁהֵן טָבֵל, מִפְּרִישׁ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּטֶמְאָה וּפּוֹדָהוּ.

ג. הָעֵרֶל כְּטֶמֶא; וְאִם אָכַל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי לֹקָה מִן הַתּוֹרָה, כְּדֶרֶךְ שְׁלֹקָה עַל אֲכִילַת תְּרוּמָה: שֶׁהַתְּרוּמָה קְרוּיָה קֹדֶשׁ, וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי קְרוּי קֹדֶשׁ שֶׁהָרִי נֶאֱמַר בּוֹ "קֹדֶשׁ, לַה'" (ויקרא כז, ל). וְטֶמֶא שֶׁטָּבֵל אוֹכֵל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, אָף עַל פִּי שְׁלֹא הָעֵרִיב שְׁמִשּׁוֹ.

ד. האוכל מעֵשֶׁר שְׁנֵי בְּאַנִינּוֹת שְׁלֵתוֹרָה לֹקָה, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-אֲכַלְתִּי בְּאִנִּי מִמֶּנּוּ" (דברים כו, יד): וְהוּא שִׂיאֲכַל אוֹתוֹ בִּמְקוֹם אֲכִילָתוֹ, בִּירוּשָׁלַיִם. אָבֵל אִם אָכְלוּ בַּחוּץ בְּאַנִינּוֹת, אוֹ שֶׁאָכְלוּ בִּפְנִים בְּאַנִינּוֹת שְׁלִדְבְּרִיָּהֶם מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת.

ה. אִיזָה הוּא אוֹנֵן: זֶה הַמֵּתֶאֱבֵל עַל אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁהוּא חַיֵּב לְהִתְאֲבֵל עָלֵיהֶן; וּבַיּוֹם הַמֵּיתָה בְּלֶבֶד, הוּא אוֹנֵן מִן הַתּוֹרָה, וְלִלְלָהּ, אוֹנֵן מִדְּבַרְיָהֶן שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֲכַלְתִּי חֲטָאת הַיּוֹם, הַיֵּיטֵב בְּעֵינַי ה'" (ויקרא י, יט), הַיּוֹם אֲסוּר וְלִלְלָהּ מִתֵּר.

ו. נִשְׁתַּהֲהָ הַמֵּת יָמִים רַבִּים, וְאַחֵר כֶּף נִקְבֵּר כָּל אוֹתָן הַיָּמִים שֶׁאַחֵר יוֹם הַמֵּיתָה עִם יוֹם הַקְּבוּרָה, הוּא אוֹנֵן מִדְּבַרְיָהֶן; וְאִין יוֹם הַקְּבוּרָה תּוֹפֵס לֵילוֹ. וְלֹא מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּלֶבֶד, אֲלֹא כָּל הַקֹּדְשִׁים כָּלֵן אִם אָכְלָן בְּאַנִינּוֹת שְׁלֵתוֹרָה, לֹקָה; וּבְאַנִינּוֹת דְּבַרְיָהֶן, מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת.

ז. אִין נוֹתֵנִין פְּרוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי לָעַם הָאָרֶץ, וְלֹא פְרוֹת הַנִּלְקָחוֹת בְּמַעוֹת מַעֲשֵׂר, וְלֹא מַעוֹת מַעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּחִזְקַת טֶמְאָה; וּמִתֵּר לְאֹכֵל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלִדְמָאִי בְּאַנִינּוֹת, וְלִתְנוֹ לָעַם הָאָרֶץ וְהוּא, שִׂיאֲכַל כִּנְגָדוֹ.

ח. אִין מִפְּקִידִין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֶצֶל חֵבֵר, שְׁמָא יָמוֹת וְנִמְצָא הַמַּעֲשֵׂר תַּחַת יָד בְּנוֹ עִם הָאָרֶץ; אָבֵל מִפְּקִידִין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלִדְמָאִי אֶצֶל עִם הָאָרֶץ.

ט. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, אֲסוּר לְאֵבֶד אִפְלוּ מַעוֹטוֹ בְּדַרְכִּים, אֲלֹא מוֹלִיכּוֹ כָּל שֶׁהוּא, אוֹ מוֹלִיךְ דָּמִיו לִירוּשָׁלַיִם; וּמִתֵּר לְאֵבֶד מַעוֹט מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלִדְמָאִי בְּדַרְכִּים. וְכֵמָּה הוּא מַעוֹט: פְּחוֹת מִכְּגִרְגֵּרַת, בֵּין בְּאֹכֵל שָׁלֵם בֵּין בְּפִרוּד; אָבֵל כְּגִרְגֵּרַת, אִין מְאֻבְּדִין אוֹתוֹ.

י. הַמִּפְּרִישׁ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלִדְמָאִי פְּחוֹת מִכְּגִרְגֵּרַת, הָרִי זֶה נוֹתֵנוּ לָעַם הָאָרֶץ; וְאוֹכֵל כִּנְגָדוֹ. אָבֵל לֹא יִפְרִישְׁנוּ לְכַתְּחִלָּה לְאֵבֶדּוֹ, שְׂאִין מִפְּרִישֵׁין לְאֵבֶד.

יא. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי נִתֵּן לְאֲכִילָהּ וּשְׁתִּיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֲכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים יד, כג); וְסִיכָה, כִּשְׁתִּיָּה. וְאֲסוּר לְהוֹצִיאוֹ בְּשָׂאֵר

צָרְכִּיו, כְּגוֹן שִׁיקָח בּוֹ כָּלִים וּבְגָדִים וְעֲבָדִים שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-נִתְּנִי מִמֶּנּוּ, לְמֵת" (דברים כו, יד), כְּלוּמַר לֹא הוֹצֵאתִי אוֹתוֹ בְּדָבָר שֶׁאִינוּ מְקִיִּם אֶת הַגּוֹף; וְאִם הוֹצִיא מִמֶּנּוּ בִּשְׂאָר דְּבָרִים אֲפִלּוּ בְּדָבָר מִצְוָה, כְּגוֹן שִׁלְקָח מִמֶּנּוּ אַרְוֹן וְתַכְרִיכִין לְמֵת מִצְוָה הָרִי זֶה אוֹכֵל כְּנֻגְדּוֹ בְּתוֹרַת מַעֲשֶׂה.

יב. בַּמַּעֲשֶׂה אוֹכֵל דָּבָר שֶׁדָּרְכּוֹ לְהֹאכֵל, וְשׁוֹתָה דָּבָר שֶׁדָּרְכּוֹ לְשִׁתּוֹת, וְסֵךְ דָּבָר שֶׁדָּרְכּוֹ לְסוֹךְ; וְלֹא יֶסוּךְ יֵינ וְחֶמֶץ, אֲבָל סֵךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן. וְלֹא יִסְחַט אֶת הַפְּרוֹת לְהוֹצִיא מֵהֶן מִשְׁקִין, חוּץ מִזֵּיתִים וְעֵנָבִים בְּלֶבֶד. וְאִין מִפֶּטְמִין אֶת הַשֶּׁמֶן, אֲבָל מִפֶּטְמִין אֶת הַיֵּין. וְאִין מַחְיבִין אוֹתוֹ לֶאֱכֹל פֶּת שֶׁעַפְשָׁה, וְשֶׁמֶן שֶׁנִּסְרַח; אֲלֵא כִּיּוֹן שֶׁנִּפְסַל מֵאֲכָל אָדָם, פִּקְעָה מִמֶּנּוּ קִדְשָׁה.

יג. כָּל שֶׁמֶתֵּר לְזָרִים לֶאֱכֹלוּ בְּתְרוּמָה, כֶּךָ מֵתֵּר בַּמַּעֲשֶׂה שְׁנֵי לֶאֱכֹלוּ בְּתוֹרַת חֲלִין. שְׁמָרִים שֶׁלְמַעֲשֶׂה שְׁנֵי שְׁנָתָן עֲלֵיהֶם מִים רֹאשׁוֹן הָרִי זֶה אֶסוּר בַּמַּעֲשֶׂה, וְשְׁנֵי מֵתֵּר בְּחֲלִין; שְׁלֹדְמָאִי, וְאֲפִלּוּ רֹאשׁוֹן מֵתֵּר.

יד. יֵינ שֶׁלְמַעֲשֶׂה שֶׁנִּפְּל לְתוֹכּוֹ דְּבִשׁ וְתַבְלִין וְהַשְּׁבִיחוּ, הַשֶּׁבַח לְפִי חֲשָׁבוֹן; וְכֵן דְּגִים שֶׁנִּתְּבָשְׁלוּ עִם קְפֻלוּטוֹת שֶׁלְמַעֲשֶׂה שְׁנֵי וְהַשְּׁבִיחוּ, הַשֶּׁבַח לְפִי חֲשָׁבוֹן. עֵיסָה שֶׁלְמַעֲשֶׂה שְׁאִפְיָה וְהַשְּׁבִיחָה, הַשֶּׁבַח לְשָׁנִי. זֶה הַכָּלָל: כָּל שֶׁשְּׁבַחוֹ נִכְרָא אִם הוֹתִיר בַּמִּדָּה, הַשֶּׁבַח לְפִי חֲשָׁבוֹן; וְאִם לֹא הוֹתִירָה מִדָּה, הַשֶּׁבַח לְשָׁנִי בְּלֶבֶד. וְכָל שֶׁאִין שְׁבַחוֹ נִכְרָא אֲפִלּוּ הוֹתִיר בַּמִּדָּה, הַשֶּׁבַח לְשָׁנִי בְּלֶבֶד.

טו. כִּיצַד הַשֶּׁבַח לְפִי חֲשָׁבוֹן: יֵינ שֶׁלְמַעֲשֶׂה שְׁשׁוּוּה שְׁלוּשָׁה, שֶׁנִּפְּל לְתוֹכּוֹ דְּבִשׁ וְתַבְלִין שׁוּוּה זֶוּז אֶחָד, וְהוֹסִיפוּ בַּמִּדָּתוֹ, וְהַשְּׁבִיחוּהוּ וְהָרִי הַכָּל שׁוּוּה חֲמֵשָׁה חוֹשְׁבִין הַכָּל בְּאַרְבָּעָה וָרִבְעֵי. וְכֵן עַל דֶּרֶךְ זֶה בִּשְׂאָר הַדְּבָרִים.

טז. מַעֲשֶׂה שְׁנֵי אָף עַל פִּי שְׁנָתָן לְסִיכָה אִין נוֹתְנִין אוֹתוֹ לֹא עַל גְּבִי צְנִית, וְלֹא עַל גְּבִי חֲזָזִית; וְאִין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ קָמִיעַ וְכִיּוֹצָא בּוֹ: שֶׁהָרִי לֹא נִתֵּן לְרַפּוּאָה.

יז. מַעֲשֶׂה שְׁנֵי מִמוֹן גְּבוּהָ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר "לֵה', הוּא" (ויקרא כז, ל). לְפִיכָךְ אִינוּ נִקְנָה בַּמִּתְנָה, אֲלֵא אִם נִתֵּן לוֹ הַטָּבֵל וְהַמְקָבֵל מִפְּרִישׁ הַמַּעֲשֶׂה; וְאִין מְקַדְשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה, וְאִין מוֹכְרִין אוֹתוֹ, וְאִין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ, וְאִין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ, וְאִין מְרַהֲיִנֵּן אוֹתוֹ.

יח. כִּיצַד אִין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ לֹא יִכְנַס לְבֵיתוֹ, וַיִּמְשַׁכְּנֵנוּ מַעֲשֶׂה שְׁנֵי שְׁלוֹ. עָבַר וּמִשְׁכָּן, מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ. כִּיצַד אִין מְרַהֲיִנֵּן אוֹתוֹ לֹא יֹאמֵר לוֹ הָא לָךְ מַעֲשֶׂה זֶה וַיִּהְיֶה בִּידֶךָ, וְתֵן לִי עָלָיו חֲלִין. כִּיצַד אִין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ לֹא יֹאמֵר הָא לָךְ מַעֲשֶׂה, וְתֵן לִי שֶׁמֶן מַעֲשֶׂה. אֲבָל אוֹמֵר לוֹ, הָא לָךְ יֵינ שֶׁאִין לִי שֶׁמֶן; וְאִם רָצָה חֲבֵרוֹ לְתֵן לוֹ שֶׁמֶן, מֵתֵּר שֶׁהָרִי לֹא הַחֲלִיף עִמּוֹ, אֲלֵא הוֹדִיעֵנוּ שֶׁאִין לוֹ, וְאִם רָצָה הָלָה לְתֵן, יִתֵּן.

יט. מַעֲשֶׂה שְׁנֵי אִין שׁוֹקֵלִין כְּנֻגְדּוֹ אֲפִלּוּ דִּינָרִי זָהָב, וְאֲפִלּוּ לְחַלֵּל עֲלֵיהֶם מַעֲשֶׂה שְׁנֵי אַחֵר: גִּזְרָה שְׁמָא יָכוֹן מִמֶּנּוּ מִשְׁקָלוֹת, וְנִמְצְאוּ הַפְּרוֹת חֲסֵרִים וְהוּא שׁוֹקֵל בָּהֶן מַעוֹת לְחַלֵּל עֲלֵיהֶם מַעֲשֶׂה אַחֵר; וְנִמְצָא מוֹצִיא מַעֲשֶׂה לְחֲלִין, בְּפָחוֹת מִדְּמִיו.

כ. הָאֲחִים שֶׁחֲלָקוּ מַעֲשֶׂה שְׁנֵי, לֹא יִשְׁקָלוּ זֶה כְּנֻגְדּוֹ זֶה. וְכֵן

מַעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי אֵין שׁוֹקְלִים כְּנֻגָּדָן, וְלֹא מוֹכְרִין אוֹתָם, וְלֹא מַחְלִיפִין, וְלֹא מְרַהֲיֵינִין, וְלֹא יִתְּנָם לְשַׁלְּחָנִי לְהִתְנַאֲוֹת בָּהֶן, וְלֹא יִלְוֶה אוֹתָן לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶן; וְאִם הֵלֶוֶן שָׁלֹא יַעֲלוּ חֲלוּדָה, מִתֵּר. וְאֵין פּוֹרְעִין מֵהֶם אֶת הַמְּלוֹה, וְאֵין עוֹשִׂין מֵהֶן שׁוֹשְׁבֵינּוֹת, וְאֵין מְשַׁלְּמִין מֵהֶן תַּגְּמוּלִין, וְאֵין פּוֹסְקִין מֵהֶם צְדָקָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת; אֲבָל מְשַׁלְּמִין מֵהֶן דְּבָרִים שְׁלֵגְמִילוֹת חֲסָדִים, וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ.

כא. לֹא יֹאמֶר אָדָם לַחֲבֵרוֹ, הֵעֵל אֶת הַפְּרוֹת הָאֵלּוּ לִירוּשָׁלַיִם, וְאַתָּה נוֹטֵל מֵהֶן חֶלֶקְךָ שְׁנֵמֶצֶא זֶה כְּנוֹתָן שָׂכָר מִמַּעֲשֵׂר שְׁנִי עַל הַבָּאָתוֹ לִירוּשָׁלַיִם; אֲבָל אוֹמֵר לוֹ הָעָלָם, שְׁנֵאֲכָלָם וְשִׁנְשָׁתָם בִּירוּשָׁלַיִם. וְאוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ בִּירוּשָׁלַיִם לָסוּךְ אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן מַעֲשֵׂר שְׁנִי, וְאַף עַל פִּי שִׁידוֹ נְסוּכָה; וְאֵין זֶה כְּשָׂכָר סִיכָתוֹ.

כב. כָּכֵר בְּאַרְנוֹ, שֶׁהַמַּעֲשֵׂר מִמּוֹן גְּבוּהָה. לְפִיכָךְ אֲנִי אוֹמֵר שֶׁהַגּוֹנֵב מַעֲשֵׂר שְׁנִי, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כֶּפֶל; וְהַגּוֹזֵלוֹ, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם חֲמֵשׁ. הַמִּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂר שְׁנִי שָׁלוּ לְבָדֵק הַבַּיִת הָרִי זֶה פּוֹדֶה אוֹתוֹ מִי שְׁפוּדָהוֹ, עַל מְנַת לִתֵּן לְהַקְדֵּשׁ אֶת שָׁלוֹ וּלְמַעֲשֵׂר שְׁנִי אֶת שָׁלוֹ.